

Innspill fra Norges Røde Kors til ekspertutvalget om klimatilpasning

Røde Kors er glad for at regjeringen har satt ned et ekspertutvalg som skal fremskaffe mer kunnskap om de samfunnsøkonomiske konsekvensene av klimaendringene i Norge. Klimaendringene har allerede både alvorlige humanitære og samfunnsøkonomiske konsekvenser. God beredskap og forebyggende tiltak er den beste forsikringen vi har mot at endringene som kommer fører til tap av liv, helse og velferd. Røde Kors håper at et godt kunnskapsgrunnlag kan bidra til å styrke klimatilpasningsinnsatsen og slik begrense omfanget og konsekvensene av uønskede hendelser og kriser i fremtiden.

Humanitære konsekvenser av klimaendringene

I 2019 la den Internasjonale føderasjonen av Røde Kors og Røde Halvmåne-foreninger (IFRC) frem rapporten «[The cost of doing nothing](#)». Rapporten anslår at innen 2050 vil 200 millioner mennesker ha behov for humanitær hjelp som følge av klimarelaterte katastrofer og de sosioøkonomiske konsekvensene av dette. Det er dobbelt så mange som de 100 millionene som i dag har behov for tilsvarende nødhjelp. Selv om disse anslagene er globale, så kan noe av metodikken kanskje overføres til norske forhold, og vi anbefaler utvalget særlig å se på [metodevedlegget](#) til rapporten.

Et viktig skadebegrensende tiltak er såkalt tidlig varsling. Tidlig varsling gjør det mulig å ta grep for å begrense skadene og redde liv. Varsel som går ut minst 24 timer før en ekstremværhendelse kan ifølge [Verdens Meteorologiorganisasjon- WMO](#) begrense skadeomfanget med 30 prosent¹. Det er både liv og penger spart. Selv om dette også er globale anslag håper vi utvalget vil vurdere om data og metodikk fra WMOs «[Atlas of Mortality and Economic Losses from Weather, Climate and Water-related hazards](#)» kan være relevant for, og tilpasses, norske forhold.

Klimasårbarhet i Norge

I den internasjonale litteraturen er det bred faglig enighet om at klimaendringene treffer ulikt og kan forverre eksisterende ulikhet og sårbarhet, men vi vet ikke nok om hvordan dette utspiller seg i en norsk kontekst. Stortingsmeldingen om klimatilpasning peker på at sosiale, geografiske og økonomiske forhold i stor grad er bestemmende for hvor sårbare vi er for klimaendringene, men anerkjenner også at det er begrenset kunnskap om sosioøkonomiske aspekter knyttet til konsekvenser av klimaendringer og klimatilpasning i Norge. Det er behov for mer kunnskap om hvilke grupper som er særlig sårbare for klimaendringer og ekstremværhendelser, og videre hvordan klimaendringene påvirker sosial sårbarhet.

Røde Kors er i gang med et prosjekt om sosial klimasårbarhet i Norge og vil sette ut deler av dette arbeidet for å blant annet kartlegge hvordan norske kommuner ivaretar hensynet til mennesker i sårbare situasjoner i sitt beredskapsarbeid og mer langsiktige klimatilpasningsarbeid. Vi er helt i

¹ Se også: [GlobalCommission_Report_FINAL.pdf](#)

oppstarten av prosjektet, men utvalget kan gjerne ta kontakt hvis dere ønsker å høre mer om dette arbeidet.

Frivillig beredskap

Norges Røde Kors er landets største frivillige beredskapsorganisasjon. Hvert år løser våre hjelpekorps, med 6000 frivillige, om lag 1800 ulike søk- og redningsoppdrag. Klimaendringene og flere alvorlige ekstremværhendelser setter beredskapen på prøve og har allerede konsekvenser for vårt arbeid. Nedbøren har økt. Flom og skred kommer på nye og uventede steder, og med omfattende konsekvenser for hele samfunnet. Frivillige i Røde Kors Hjelpekorps har erfart at et varmere, våtere og mer uforutsigbart klima de siste årene gjør søk- og redningsaksjoner mer utfordrende, og stiller høyere krav til kompetanse og ressurser blant mannskapene. Det er grunn til å forvente at dette vil fortsette å øke. I rapporten [Fremtidens frivillige beredskap](#) har Røde Kors identifisert flere utfordringer som øker presset på den frivillige beredskapen som følge av et endret klima:

- sammen med samfunnsendringer og økt teknologisk sårbarhet, bidrar menneskeskapte klimaendringer til en sannsynlig og betydelig økning i antallet uønskede og samtidige hendelser
- flere hendelser, blant annet ekstremværhendelser, vil kunne ramme mennesker med eksisterende sosioøkonomiske eller helsemessige sårbarheter hardere enn resten av befolkningen
- kommunene mangler kapasitet og ressurser til å styrke sitt beredskapsarbeid i takt med det endrede risikobildet
- slitasje på de mest motiverte beredskapsfrivillige som følge av mer uforutsigbar og hyppig innsats på grunn av mer ekstremvær og lengre skredsesong

De senere årene har hjelpekorpsene i større grad bidratt i beredskapsarbeid ved ekstremvær som storm og flom. I forbindelse med ekstremværet «Hans» i 2023 bistod hjelpekorpsene med evakuering og flomsikring ([Beredskapsrapport 2023](#)). Under ekstremværet «Jakob» i fjor fikk Røde Kors sin redningsbåt RC Bjørgvin i oppdrag å frakte kritisk helsepersonell til sykehuset og sykehjemmet i Odda, i tillegg til å frakte kritisk syke pasienter som måtte flyttes fra Odda, ettersom ekstremværet blokkerte for transport på vei og i lufta ([Beredskapsrapport 2024](#)).

Røde Kors får stadig bekreftet at fellesskapet har behov for en sterk frivillig sektor som kan utfylle og understøtte den offentlige beredskapen. Dette sparer det offentlige for store ressurser, og er et perspektiv vi mener bør løftes i utvalgets arbeid. Investeringer i frivillig beredskap gir mye klimatilpasning for pengene. Lokalkunnskap og tilstedeværelse i lokalsamfunnene gir unik tilgang til å bistå ved ekstremværhendelser. Frivilligheten bidrar på måter som ikke alltid blir reflektert i samfunnsøkonomiske analyser. Derfor håper vi utvalget vil se på hvordan den frivillige beredskapen kan bidra til å begrense de negative konsekvensene av klimaendringene, samtidig som vurderingene bør

reflektere at frivillighet ikke er gratis og den betydelige merbelastningen det er på knappe, frivillige ressurser å drive dugnadsarbeid for å finansiere beredskap.